

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

ТЕМА №1

ПРЕДМЕТ, МЕТОД І ЗАВДАННЯ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

К.Ю.Н., ДОЦЕНТ ТОПОЛЕВСЬКИЙ Р.Б.

К.Ю.Н., ДОЦЕНТ ШИШКО В.В.

ЛЬВДУВС-2021

ПЛАН

Вступ

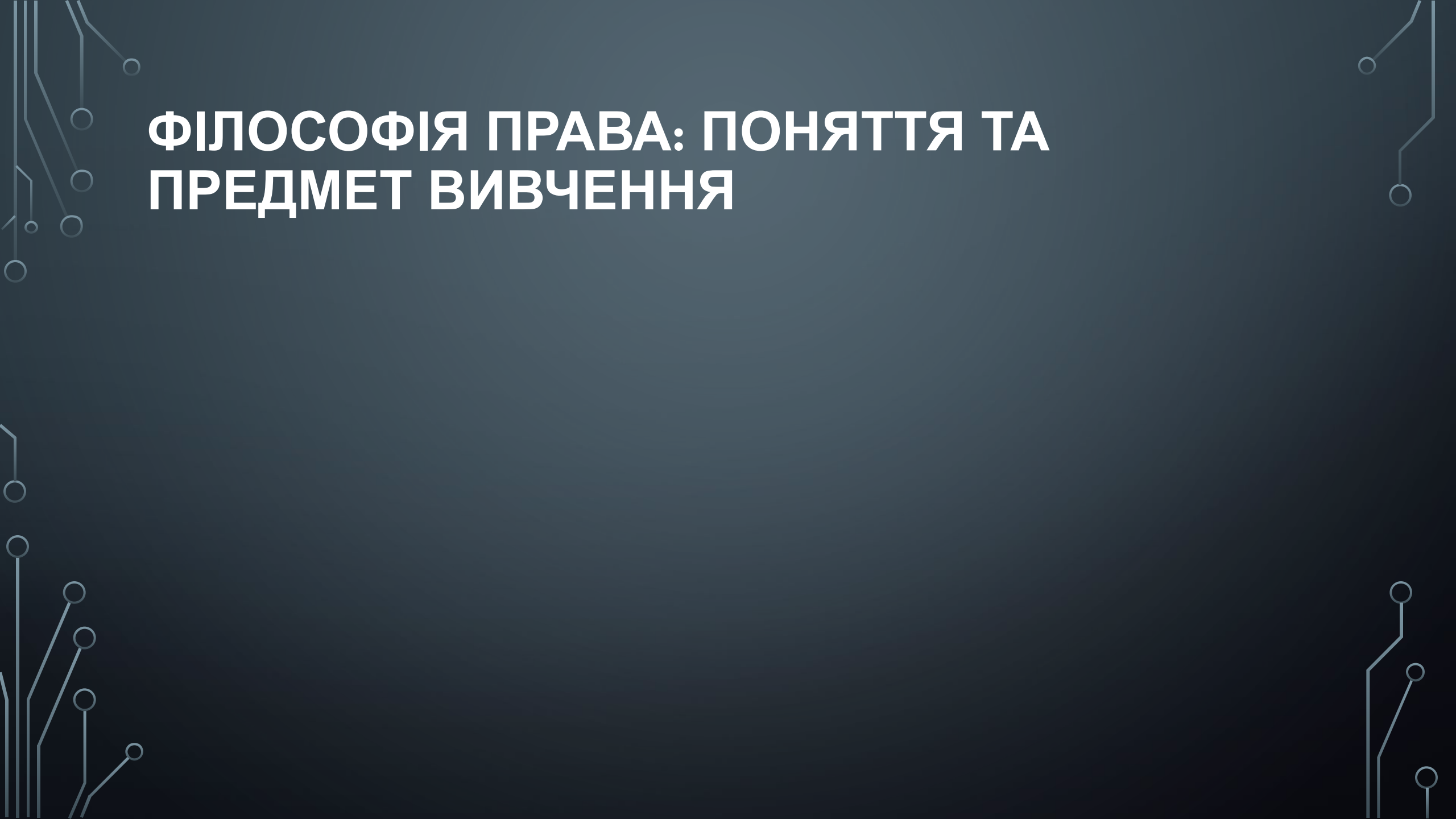
1. Філософія права: поняття та предмет вивчення.
2. Функції і методологія філософії права.
3. Структура філософії права
4. Місце та значення філософії права в системі наук

Висновки

ЛІТЕРАТУРА:

- Шкода В. Вступ до правової філософії
- Георг В.Ф. Гегель Основи філософії права
- Райнгольд Циппеліус Філософія права

- **Філософія права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. І. Максимов та ін. / за ред. д-ра філос. наук, проф. О. Г. Данильяна. – Харків: Право, 2009. 208 с.**
- **Бандура О. О. Правознавство у системі наукового знання. Аксіологічно-гносеологічний підхід / О. О. Бандура. – К. :Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2010. 272 с.**
- **Бачинін В.А., Журавський В.С., Панов М.І. Філософія права К. ІнЮре, 2003**
- **Філософія права: Навчальний посібник / Біленчук П.Д., Гвоздецький В.Л., Спивка С.С. За ред. П.Л. Біленчука – К. : Атіка**

The background is a dark blue-grey color. In the four corners, there are decorative white line-art elements that resemble circuit traces or a network diagram. These lines connect to small white circles, creating a sense of connectivity and technology.

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА: ПОНЯТТЯ ТА ПРЕДМЕТ ВИВЧЕННЯ

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА –

**ЦЕ СИСТЕМА ЗНАНЬ ПРО НАЙЗАГАЛЬНІШІ
ЗАКОНОМІРНОСТІ ВИНИКНЕННЯ, СТРУКТУРИ,
ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТКУ ТОГО ЯВИЩА,
ЯКЕ ПОЗНАЧАЄТЬСЯ ПОНЯТТЯМ “ ПРАВО”.**

«ФІЛОСОФІЯ ПРАВА»

- німецький юрист Г. Гуго, передвісник історичної школи права, вперше використав цей термін.

ШИРОКЕ
РОЗПОВСЮДЖЕННЯ
ТЕРМІНУ "ФІЛОСОФІЯ
ПРАВА" ПОВ'ЯЗАНЕ З
ГЕГЕЛІВСЬКОЮ
"ФІЛОСОФІЄЮ ПРАВА" (1820
Р.),

Georg Wilhelm Friedrich Hegel

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА, ЗА ГЕГЕЛЕМ, -

- це істинне філософське вчення про природне право (або "філософське право").
- "Наука про право, - стверджував він, - є частиною філософії.
- Предмет філософії права Гегель формулює таким чином:
"Філософська наука про право має своїм предметом ідею права - поняття права і його реалізацію".

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

- займається пошуками і встановленням істинного знання про право як специфічну форму соціального буття людей і особливий тип соціальної регуляції.

ОБ'ЄКТ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

- **об'єкт науки (наукової дисципліни) - те, що ще належить вивчити і зрозуміти, а предмет - вже певним чином теоретично (науково) осмислений стан об'єкту, певна концепція його розуміння і поняття.**

ОБ'ЄКТОМ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

- є право в цілому, весь світ права, все правове, що охоплює і сутність права, і форми зовнішнього прояву цієї сутності (правові явища).

ОБ'ЄКТ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА
ЯК НАУКИ (ОКРЕМОЇ САМОСТІЙНОЇ НАУКОВОЇ
ДИСЦИПЛІНИ) -

- *це право як сутність і право як явище в їх розрізненні і співвідношенні.*

- **Право як сутність досліджується наукою, носить об'єктивний характер, а право як явище носить офіційно-владний (і в цьому розумінні суб'єктивний) характер, оскільки залежить від волі, розсуду і можливого свавілля суб'єктів офіційної влади.**

- Тому закон (позитивне право), тобто таке, яке встановлене в офіційно-владному (державному) порядку і вважається примусово-обов'язковим правом, може як відповідати сутності права: бути правовим явищем, правовою нормою, виразом правової сутності, так і суперечити цьому єству (тобто бути неправовим явищем; неправовою, псевдоправовою, протиправною нормою).

ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА -

- це право і закон в їх розрізненні, співвідношенні і шуканій єдності.

ПІД ПРАВОМ МАЄТЬСЯ НА УВАЗІ ПРАВО ЯК

- *сутність, тобто властива тільки праву як особливому соціальному явищу і специфічному регулятору об'єктивна по своїй природі правова сутність, незалежна від волі або свавілля законодавця (держави),*

ПІД ЗАКОНОМ ЯК ОФІЦІЙНО-ВЛАДНИМ ЯВИЩЕМ МАЄТЬСЯ НА УВАЗІ

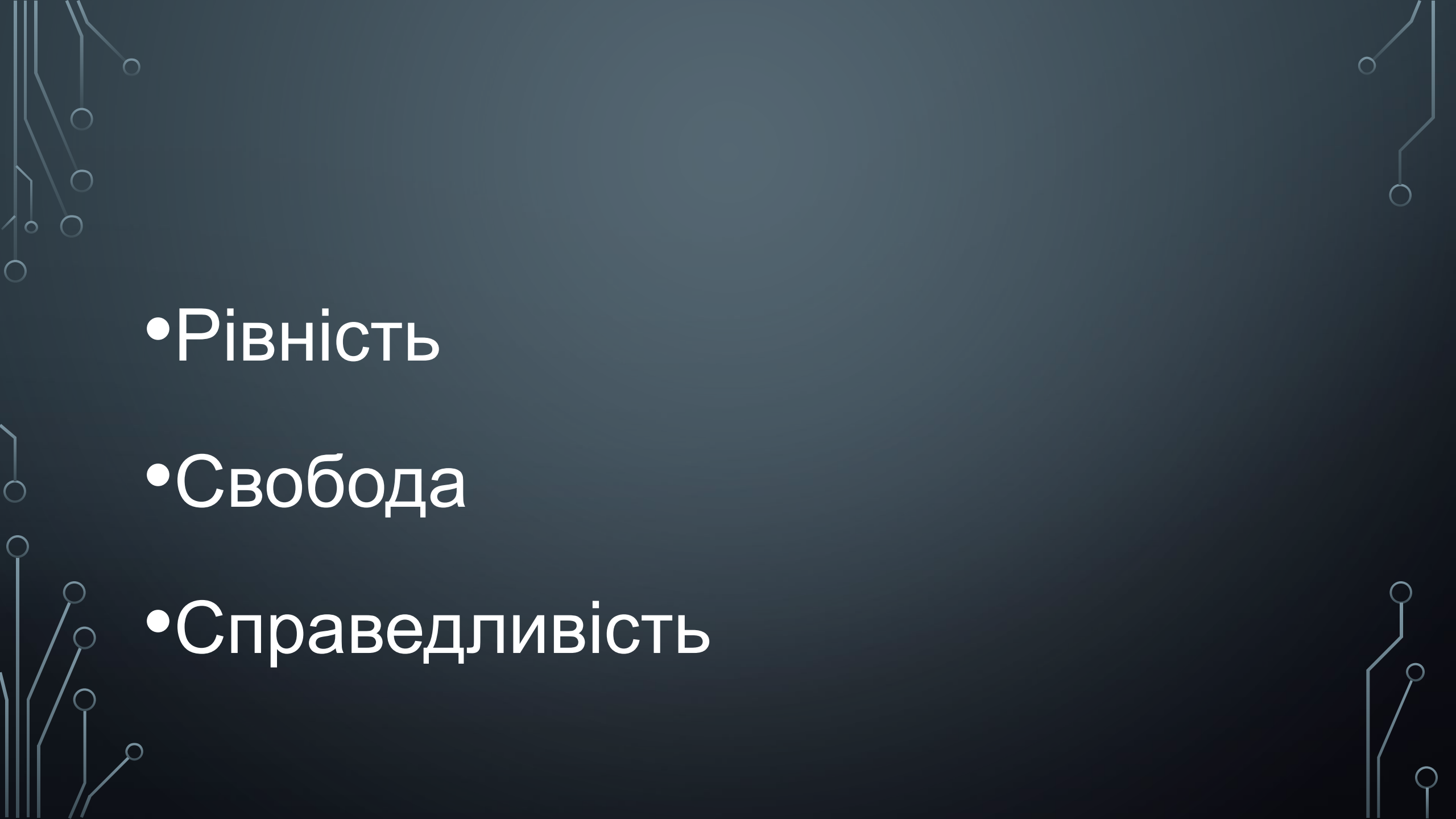
- все позитивне право, яке володіє законною силою, є офіційно-обов'язковим і залежить від волі і можливого свавілля законодавця (держави) і, отже, може як відповідати, так і не відповідати сутності права.*

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА ДОСЛІДЖУЄ ЄДНІСТЬ ПРАВОВОЇ СУТНОСТІ І ПРАВА ЯК ЯВИЩА

- це правовий закон, правове позитивне право, тобто встановлене державою, наділене примусово-обов'язковою (юридичної) силою офіційно діюче право (позитивне право), яке відповідає правовій сутності

СУТНІСТЬ ПРАВА

- це принцип формальної рівності, який виступає як загальна і рівна міра свободи і справедливості в соціальному житті людей.

-
- Рівність
 - Свобода
 - Справедливість

ПРАВОВІ ЯВИЩА

- всі ті реальні явища (офіційно встановлений закон, фактично наявна держава, поведінкові акти різних суб'єктів соціального життя, їх взаємовідносини тощо), які відповідають принципу формальної рівності.

ПРАВОВА РЕАЛЬНІСТЬ:

- Комплекс усіх юридичних явищ як позитивного (ідея права, правова система, юридична практика, правосвідомість, правопорядок), так і негативного характеру (протиправні дії і явища, зловживання правом)

ІДЕЯ ПРАВА

- Найбільш загальний, абстрактний вираз сутності права, його проект чи завдання, тобто ідеальний аспект буття права, його форму (в аристотелівському значенні)

ЗАКОН (ПРАВОВІ НОРМИ)

- Актуалізація і конкретизація правових ідей і принципів, крок на шляху до конкретного права, але ще не у всій повноті.
- Тобто це право на певному етапі його становлення

ДО ПРЕДМЕТУ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА РАЗОМ З ІНШИМИ ПРАВОВИМИ ЯВИЩАМИ НАЛЕЖИТЬ І ДЕРЖАВА

- як особливе правове явище, а саме - як інституційно-владна форма вираження і дія загальної та єдиної правової сутності (принципу формальної рівності, її властивостей і вимог).

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА ПЕРЕДБАЧАЄ

- не тільки філософське осмислення і обґрунтування права,*
- але одночасно і філософське викриття, критику і заперечення антиправа (свавілля)*

ОСНОВНЕ ПИТАННЯ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

- «що є право?» (який його сенс)?»

ГОЛОВНІ ПИТАННЯ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА:

- 1) про підставу справедливості та її критеріїв (завдання, у межах якого право співвідноситься з мораллю) - питання про обґрунтування «природного права»

ГОЛОВНІ ПИТАННЯ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА:

- 2) про нормативну (зобов'язуючу) силу права, чи питання про те, чому людина повинна підкорятися праву (завдання, у межах якого визначається співвідношення права і влади);

ГОЛОВНІ ПИТАННЯ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА:

- 3) про природу і функції позитивного права (завдання, у межах якого з'ясовується характер правових норм), що тісно пов'язане з вирішенням попередніх двох питань — воно забезпечує виправдання позитивного права.

2. ФУНКЦІЇ І МЕТОДОЛОГІЯ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

ФУНКЦІЇ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА:

- 1!) Онтологічна. Суть її виявляється в тому, що філософія права сама, своїми засобами досліджує природу і сутність правової реальності, її способи і форми існування.
- 2) Гносеологічна - полягає у властивості філософії права сприяти пізнанню правової реальності і забезпечувати науковість цього процесу.

ФУНКЦІЇ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА:

- **3) Світоглядна** - дозволяє ФП виробляти найбільш загальні уявлення (знання) про правову реальність, місце людини у взаємодії системного світу з повсякденною реальністю і забезпечувати адекватне знання про ЖИТТЄВИЙ СВІТ.
- **4) Методологічна** - ФП виступає загальним алгоритмом дослідження правової реальності, озброює конкретні юридичні науки і окрему людину системою наукових методів пізнання і перетворення правової реальності.

ФУНКЦІЇ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА:

- 5) Аксиологічна пов'язана з оціночним дослідженням існуючого і належного, правомірного і неправомірного, законного і незаконного.
- 6) Виховна - інтегрує всі вищеперелічені. Всім комплексом своїх пізнавальних можливостей філософія права орієнтує на критичне ставлення до правової реальності, на виявлення суперечностей між існуючим і належним, свободою і необхідністю, справедливістю справжньою і уявною.

ФУНКЦІЇ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА:

- 7) Прагматична - для практичної діяльності, для отримання знань і навиків щодо оптимізації правовідносин, для вироблення вміння формувати правосвідомість, для виявлення умов і чинників(факторів) удосконалення правової дійсності

МЕТОД:

- **сукупність прийомів, способів, алгоритмів досягнення поставленої мети**

- *За ступенем спільності розрізняють:*

- філософські методи (методи-підходи),

- загальнонаукові методи (методи-прийоми) і

- спеціальні методи конкретних наук.

ФІЛОСОФСЬКІ МЕТОДИ (МЕТОДИ-ПІДХОДИ):

- історичний,
діалектичний, метафізичний,
логічний, феноменологічний,
системний, діяльнісний,
аксіологічний, герменевтичний,
синтезуючий

ЗАГАЛЬНОНАУКОВІ МЕТОДИ:

- аналіз, синтез,
- аналогія, порівняння,
- моделювання, абстрагування,
- індукція, дедукція,
- експеримент, спостереження тощо.

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ

- нормативно-аналітичний,
- догматичний,
- порівняльно-правовий тощо

ОТЖЕ, МЕТОДОЛОГІЧНА РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

- досліджує, розробляє методи, які застосовуються в правовій сфері,
- озброює ними юридичні та інші науки.
- *Філософія права як загальна методологія виступає основою, спільним орієнтиром для загальнонаукових і спеціальних методів.*

3. СТРУКТУРА ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

- 1) **історія філософії права** - проблеми виникнення і розвитку філософії права;
- 2) **онтологія права** - проблеми природи права і його основ, буття права і форм його існування.

- 3) **антропологія права** - антропологічні основи права, поняття «правова людина», права людини як вираз особистісної цінності права,
- 4) **гносеологія права** - особливості процесу пізнання у сфері права, проблема істини у праві

- **5) аксіологія права** - цінність розглядається як визначальна характеристика людського буття, спосіб буття цінностей, аналізуються основні правові цінності (справедливість, воля, рівність, права людини тощо).
- **6) праксеологія права** - прикладний розділ - філософські проблеми окремих галузей права (правова державність, поділ влади, конституційна юрисдикція, договір, власність тощо)

4. МІСЦЕ ТА ЗНАЧЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА В СИСТЕМІ НАУК

- **Філософія права має дотичні сторони з різними науковими дисциплінами — соціологією, політологією, етикою тощо.**

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА І СОЦІОЛОГІЯ

- **З погляду соціології, право - це процес, здійснюваний в судах, адміністративних установах, судово-виконавчих органах, юридичних конторах, в ділових переговорах приватних осіб різних професій і різного суспільного статусу**
- соціологія досліджує дію норм, діяльність людей з їх використання і обставини їх застосування.

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА І СОЦІОЛОГІЯ (2)

- обидві галузі знань об'єднує загальна початкова установка про те, що право існує в соціальній сфері і правова реальність може бути зрозумілою лише в соціальному контексті.

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА І ПОЛІТОЛОГІЯ

- **Філософія права і політологія взаємозв'язана генетично:**

розвиток як філософсько-правової, так і політико-правової думки відбувався в руслі філософських вчень.

- **Взаємозв'язок філософії права і політології:**

політика реалізується за допомогою права, а право

залежить від політики - обидва вимагають

філософського обґрунтування

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА І ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ.

- Для філософії права правова реальність немислима зовні людини як правової істоти, права зовні людини немає і не може бути. Але людина в різних ситуаціях поводитьсь по-різному, в ній очевидне поєднання природного і соціального.
- **філософія права, спираючись на досягнення філософської антропології, враховує двояку сутність людини: природну - саме людське життя, і соціальну - його взаємозв'язок з іншими людьми і суспільством в цілому.**
- Таким чином, філософія права тісно пов'язана з багатьма системами знань

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА І ЮРИДИЧНІ НАУКИ

- Філософія права і теорія держави і права
- Філософія права і порівняльне правознавство
- Філософія права і історія політичних та правових вчень
- Філософія права і галузеві юридичні науки
(конституційне право, цивільне право, кримінальне

ВИСНОВКИ:

- Філософія права є самостійною теоретичною дисципліною і має загальнонауковий статус та значення.
- У взаємозв'язку з іншими видами та засобами вивчення права вона є найвищою духовною формою пізнання права, досягнення й утвердження його сенсу, цінності та знання в життєдіяльності людини і людства в цілому.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!